

КОНСТРУКЦІЇ З ПОВТОРАМИ У МОВІ РОМАНУ ЛОНГА "ДАФНІС І ХЛОЯ"

Оліщук Роксоляна Леонідівна

канд. філол. наук, доц.

Львівський національний університет імені Івана Франка,

Макар Інеса Степанівна

канд. філол. наук, асист.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті проаналізовані найбільш вживані стилістичні фігури з повторами, засвідчені у мові роману давньогрецького письменника кінця II ст. н. е. Лонга "Дафніс і Хлоя". Виявлені структурно-функціональні та стилістичні особливості лексичного, морфологічного та синтаксичного повторів, що роблять мову прозового твору ритмізованою, наближаючи її до поетичної.

Ключові слова: стилістична фігура, повтор, анафора, епіфора, епанастрофа, синтаксичний паралелізм.

Стилістичні фігури неодноразово ставали предметом особливих зацікавлень учених різних епох, починаючи від античності. Античні теоретики виділяли серед стилістичних фігур (гр. σχήματα; лат. *figurae*) чотири групи: 1) *фігури, утворені шляхом додавання: подвоєння, анадиплозис* (ἀναδίπλωσις), *епаналепсис* (ἐπανάληψις), *анафора* (ἐπαναφορά), *антистрофа* (ἀντιστροφή), *різноманіття відмінків* (πολύπτωτον), *роз'яснення* (ἐξήγησις), *кільце* (κύκλος), *стик, епанастрофа* (ἐπαναστροφή), *безсполучниковість, асиндетон* (ἀσύνδετον, *dissolutio*), *багатосполучниковість, полісиндетон* (πολυσύνδετον), *сходинки, клімакс* (κλίμαξ) etc.; 2) *фігури, утворені шляхом скорочення, – зевзма* (ζευγμα), *усічення* (παράλειψις) etc.; 3) *фігури, утворені шляхом співзвуччя (парономасія, анномінація): рівність колонів* (ἰσοκόλων), *збіг відмінкових закінчень* (ὁμοίοπτωτον), *гомеотелевтон* (ὁμοιοτέλευτον) etc.; 4) *фігури, утворені шляхом протиставлення, – антитеза* (ἀντίθεσις) etc. [Античные теории 1996, 280–291].

Гермоген у творі "Про ідеї" (I, 12) перелічує ті фігури, які вважались особливо красивими, завдяки яким "яскраво проступає святковість мовлення і його прикрашеність". До них належать *парісози* і *анафора* колонів. Краси мовленню надає і інша фігура: *антистрофа*. Прикрашувальною фігурою слугує також *епанастрофа*. До прикрашувальних ("святкових") фігур відноситься і так звана *сходинкова фігура* (клімакс). Сприяє красі мови і поділ колонів на однакові за величиною пари. "Порушення порядку слів, якщо робиться воно не шляхом вставки, засобом перестановки, створює також красу мовлення", – зазначає Гермоген [Античные теории 1996, 210–211].

Український вчений і літературознавець кінця XIX – початку XX ст. В. Домбровський поділяв усі фігури мови на три групи, відповідно до того, чи фігура змінює тільки зовнішню (звукову) форму вислову, чи й також внутрішню (логічно-синтаксичну) його будову: 1) *фігури милозвучності, або евфонічні*: а) фігури повторення, або ітеративні (*епаналепса, епанастрофа, анафора, епіфора, цикл, рефрен*); б) фігури звукові, або фонетичні (*алітерація, асонанс, рима, парономазія, анномінація, ономапопея*); 2) *синтаксичні*, що охоплюють формальні зміни в складні речень (*паралелізм, інверсія, хіязм, асиндет і полісиндет, парантеза, еліпс, ярмо, анаколут*); 3) *риторичні*, в яких як результат аналітичної праці розуму або під

впливом почуття змінена логічна й риторична форма вислову: а) емфатичні (*антитеза, оксимора, парадокс, ступенювання, епексегеза, дієреза*); б) патетичні (*оклик, апострофа, риторичне запитання, сумнів, апокриза, апосиопеза, епанортоза*) [Домбровський 2008, 102–151].

Роман Лонга "Дафніс і Хлоя", що належить до кінця II ст. н. е., епохи, в яку спостерігалось намагання відновити риторичну, вважають своєрідним практикумом з красномовства, оскільки у мові цього твору можемо знайти майже всі фігури, перелічані риторикою. Правда, одні фігури письменник використовує частіше, інші – рідше, але загалом він дуже добре володіє усіма технічними прийомами побудови стилістичних фігур, які роблять його прозу поетичною.

Засновником поетичної прози із застосуванням певних риторичних засобів вважають античного теоретика Горгія. Горгіанський стиль описує Діодор таким чином: *πρώτος γὰρ ἐχρήσατο τοῖς τῆς λέξεως σχηματισμοῖς περὶ ττοτέροις καὶ τῇ φιλοτεχνίᾳ διαφέρουσιν, ἀντιθέτοις καὶ ἰσοκώλοις καὶ παρίσοις καὶ ὁμοιοτελεῦτοις* (12,53,4) – *передусім він використовує лексику більшої пишності, яка виявляє любов до мистецтва, в антитезах, ізоколонах, парісозах і гомеотелевтонах* [Teske 1991, 83]. Ця характеристика цікава не лише тим, що тут наводяться такі фігури, якими захоплюється і Лонг, демонструючи близькість до горгіанської прози, але й тим, що для цього стилю саме *φιλοτεχνία* (любов до мистецтва) є характерною.

Стаття присвячена аналізу найбільш вживаних стилістичних фігур з *повторами* на основі давньогрецького роману кінця II ст. н. е. Лонга "Дафніс і Хлоя". Саме повторам у романі Лонга "Дафніс і Хлоя" належить значна роль, зважаючи на їх досить велику кількість (всього слів, які використано у повторах – 229; враховуючи частотність – 638) і це при невеликому розмірі самого твору давньогрецького письменника (у загальному корпусі повного словника мови Лонга 2496 слів, що вживаються 17064 рази).

Мета дослідження полягає у з'ясуванні функцій лексичного, морфологічного та синтаксичного повтору як структурно-семантичного засобу організації тексту давньогрецького роману кінця II ст. н. е.

Дослідженням різних видів повторів займалися визначні лінгвісти І. Арнольд, Л. Булаховський, В. Виноградов, В. Кухаренко. Повтор є семантично значущим елементом, який формує змістову структуру тексту, на що звертали і звертають увагу як вітчизняні (О. Бекетова, П. Вдовиченко, Є. Іванчикова, І. Синиця), так і зарубіжні (О. Брик, Г. Гак, Н. Кожевникова, О. Шахматов, Н. Цветкова) лінгвісти. Вони характеризують повтор у різних аспектах. Наприклад, лексичний повтор як засіб реалізації семантичної зв'язності тексту досліджують І. Синиця [Синиця 1994], Н. Цветкова [Цветкова 1986]; фігури повтору в текстах публічної мови характеризує О. Бекетова [Бекетова 1997]; визначає структурні та стилістичні функції повтору в художньому тексті В. Гак [Гак 1998]; Н. Кожевникова аналізує функціональне навантаження звукових повторів в поетичних текстах [Кожевникова 1982] та ін.

В українському мовознавстві до художнього прийому повтору на матеріалі художніх текстів зверталися М. Алефіренко, Ж. Гетьман, А. Мойсієнко, О. Огоньська, О. Пивоваров, М. Плющ, С. Скляр, О. Фоменко та ін. Сучасна література про

повтори засвідчує широкий спектр підходів до тлумачення цього художнього засобу, що можемо пояснити передусім його поліфункціональністю.

Залежно від приналежності повторюваної одиниці до того чи іншого мовного рівня виділяють: звуковий, морфемний, лексичний, морфологічний та синтаксичний повтори [Культура русской речи 2003, 476].

Предметом нашого дослідження є виявлення структурно-функціональних і стилістичних особливостей лексичного, морфологічного і синтаксичного повторів у давньогрецькому романі Лонга.

Повтор – це "фігура мови, що полягає в повторенні в певній послідовності звуків, слів або їх частин, висловів для досягнення відповідного виражального чи виражально-зображального ефекту" [Українська мова : Енциклопедія 2000, 459]. Отже, це нагромадження однотипних мовних елементів (звуків, складів, слів, словосполучень) у певній синтаксичній одиниці. У художній мові розрізняють такі види повторів, як *анафора* (єдинопочаток), яка полягає у повторенні однакових звуків, слів чи синтаксичних конструкцій на початку суміжних висловлень; *епіфора* – повтор слів чи словосполучень у кінці кількох речень); *кільце* – повтор слів одночасно на початку і в кінці фрази; епанафора, або *композиційний стик* – повтори слів та словосполучень у кінці попередньої фрази та на початку наступної фрази. З-поміж повторів виділяють так звані "посилюваний повтор". Суть цієї фігури в тому, що повторюється та сама лексема, але в супроводі інших слів, які посилюють її виразові якості [Пономарів 1992, 237].

Повтор ґрунтується на "дво- або кількаразовому використанні в межах контексту в певній послідовності тотожних чи подібних (як у формальному, так і в семантичному аспектах) звуків, слів або їх частин, синтаксичних конструкцій, ужитих компактно або дистантно, для досягнення відповідного виражального чи виражально-зображального ефекту" [Українська мова : Енциклопедія 2004, 496], тобто кількаразове відтворення різних лінгвістичних одиниць: морфем, лексем, слів, словосполучень, речень. Особливістю повтору є те, що за його допомогою можна створювати нові стилістичні засоби і фігури, тому що він може охоплювати мовні одиниці всіх рівнів – звуки, морфемі, форми слова, словосполучення, речення, строфи" [Мацько 2003, 446].

Цікавим є зауваження Ю. Лотмана про те, що повтор як фігура мови нічого не додає до змістовно-фактуальної інформації, але як експресивний стилістичний прийом, він допомагає адресату сприймати глибинний пласт поетичного твору, змістовно-концептуальну інформацію [Лотман 1996, 165].

Проаналізувавши різні визначення повтору, послуговуватимемось у нашому дослідженні тим, що ця стилістична фігура формується сукупністю однорідних дво- чи багаторазово відтворюваних мовних одиниць (звуків, складів, морфем, слів та їх форм, словосполучень, речень) у межах тексту чи його сегменту, виступаючи засобом образо- й текстотворення, результатом та умовою реалізації індивідуально-авторської картини світу.

Повторюваними в досліджуваному тексті є слова різної частиномовної приналежності. Найчастіше повторюються у романі іменники (79 слів), дієслова (56),

займенники (23), рідше сполучники (20), прикметники (17), прийменники (15), прислівники (12), поодинокі випадки повторів зафіксовано серед часток (3), числівників (2) та вигуків (2).

Прийом *повтору* у його безкінечних варіаціях у романі Лонга – улюблений. Повтор збагачує текст логічністю, точністю, ясністю висловів, додає до змісту певну додаткову інформацію, емоційність та експресивність. Найпоширенішими видами лексичного повтору у досліджуваному тексті є *анафора*, *епіфора*, *епанастрофа*, *епімона*, *клімакс*.

Анафора (ἐπανάφορα, repetitio) – "повторення якогось слова або ряду слів на початку окремих речень, віршів або строф" [Домбровський 2008, 106]. Єдинопочаток полягає у повторенні однакових елементів (звуків, сполучень звуків, морфем, слів, словосполучень) на початку деяких (частіше паралельних) відрізків мовлення (фраз, речень, абзаців, рядків і т. д.).

Найпоширенішим видом єдинопочатку є лексична анафора, яку широко використовують у художніх текстах і яка "виконує в них загальну для виражальних засобів експресивну функцію" [Культура русської мови 2003, 50].

Лексичну анафору, як правило, спостерігаємо у конструкціях синтаксичного паралелізму, наприклад: *πολλάκις ἐφίλησα ἐρίφους, πολλάκις ἐφίλησα σκύλακας ἀρτιγεννήτους* (1,18,1) – *часто цілував козенят, часто цілував щенят цюїно народжених*; *πολλάκις μὲν πράγματα ἔσχον ἐρίφους γαλαθηνούς διώκων, πολλάκις δὲ ἔκαμον μεταθέων μόσχους ἀρτιγεννήτους* (2,4,3) – *часто мав справи, переслідуючи грудних козенят, часто втомлювався, ловлячи цюїно народжених телят*; *πολλάκις μὲν ὁ Δάφνις τῶν προβάτων τὰ ἀποπλανώμενα συνέστελλε, πολλάκις δὲ ἡ Χλόη τὰς θραυτέρας τῶν αἰγῶν ἀπὸ τῶν κρημνῶν κατήλαυνεν* (1,10,1) – *часто Дафніс збирав докоти овець, які розбрелися, часто Хлоя зганяла сміливіших із кіз зі скель*. Як бачимо, за допомогою анафор автор актуалізує увагу читача.

Прийомом анафори Лонг послуговується досить часто. Повторює він *дієслова*: Ἦν, παρθένε, παρθένος οὕτω καλῆ... Ἦν δὲ ἄρα καὶ ᾠδικῆ (1,27,2) – *Була, о дівчино, дівчина така ж красива... Була вона також і співучою; іменники*: Ἐρωτι, ὦ παῖδες, κατέσπεισθε καὶ Ἐρωτι ὑμῶν μέλει (2,6,2) – *Ероту, о діти, ви посвячені і Ерот турбується про вас; займенники*: τίς ὑμᾶς στεφανώσει μετ' ἐμέ; τίς τοὺς ἀθλίους ἄρνας ἀναθρέψει; τίς τὴν λάλον ἀκρίδα θεραπεύσει (1,14,4) – *Хто ж вас буде увінчувати після мене? Хто ж годуватиме нещасних ягнят? Хто піклуватиметься буде балакучим цвіркуном? πόσοι βάτοιοι με πολλάκις ἤμυξαν, καὶ οὐκ ἔκλαυσα· πόσοι μέλιτται κέντρα ἐνήκαν* (1,14,2) – *скільки мене колючок кололо, і я не плакала, скільки бджоли жалом жалили; ἀμφοτέρους ἐξεθήκαμεν, ἀμφοτέρους εὐρήκαμεν, ἀμφοτέρων ἐμέλησε Πανὶ καὶ Νύμφαις καὶ Ἐρωτι* (4,36,2) – *обох ми покинули, обох знайшли, про обох піклувалися Пан, нимфи і Ерот; Ἐγὼ, παρθένε, μείζων εἰμὶ Δάφνιδος, καὶ ἐγὼ μὲν βουκόλος, ὁ δ' αἰπόλος· τοσοῦτον <ἐγὼ> κρείττων ὅσον αἰγῶν βόες* (1,16,1) – *я, дівчино, більший від Дафніса, і я – волопас, а він – козопас, я настільки сильніший від нього, наскільки воли від кіз; σοὶ μὲν οὖν ἐκείνην ἔδωκα, καὶ ἤδη σοὶ παῖδες ἀγαθοὶ βουκόλοιοι* (2,5,3) – *отож, цю тобі я віддав, і вже тобі*

дітей гарних волопасів [народила]. Як бачимо, у залежності від структури анафори бувають двочленні і тричленні.

Трапляється у мові роману і епіфора – "повторення слова або фрази в кінці окремих речень або віршів" [Домбровський 2008, 106]. Суть цієї стилістичної фігури – у повторенні однакових елементів у кінці деяких (частіше паралельних) відрізків мовлення (фраз, речень, абзаців, рядків тощо) [Культура русскої мови 2003, 783]. Як і інші засоби повтору, епіфора служить створенню образності твору, його виразності, акцентує думку автора.

Досить часто Лонг у своєму романі використовує *повтори дієслів*, які підсилюють вираження певної дії, як-от: *τροφάς, ἃς οἴκοθεν ἔφερον, εἰς κοινὸν ἔφερον* (1,10,3) – *їжа, яку приносили з дому, приносили для спільного (вживання)*; *καὶ ὅσα δὲ μεθ' ἡμέραν οὐκ ἔπραξαν, ταῦτα ὄναρ ἔπραξαν* (2,10,1) – *і чого вдень не робили, те вві сні робили*; *γυμνὸς ἦν, μόνος ἦν· ἔπαιζεν ὡς ἴδιον κῆπον τρυγῶν* (2,4,1) – *голий був, сам був, забавлявся, наче у власному саду збираючи плоди*. Найчастіше дієслівні повтори характеризують рух (φέρω тощо), фізичну дію (πράττω), що відображає семантику багатократної тривалої дії. Другу групу становлять дієслова буття, наявності, існування, стану (εἶμι та ін.).

Натрапляємо у тексті і на епіфору займенників: *Τέτρωτο μὲν οὖν οὐδέν, οὐδὲ ἦμακτο οὐδέν* (1,12,6) – *не був [Дафніс] ані поранений, ані ніде кров не йшла*; прислівників: *καὶ νεμήσετε κοινῇ καὶ συρίσετε κοινῇ* (2,23,5) – *і пасли стада разом і грали на сиринзі разом*.

Трапляється у романі і фігура епанастрофа (гр. ἐπαναστροφή), до якої В. Домбровський дібрав український відповідник "стик". Це "повторення якогось слова або фрази з кінця одного вірша на початку наступного" [Домбровський 2008, 104]. Наприклад: *καὶ ἄλλα μὲν οὐκ ὀλίγα αὐτῷ Δάφνις ἔδωκεν· ἔδωκε δὲ καὶ ὅσα ἀπὸ αἰπόλιου δῶρα* (4,6,1) – *але і Дафніс йому [Евдрому] немало подарував; подарував все, що є дарунками пастуха*.

Епанастрофа має функцію зв'язування в одну цілість окремих думок. Іноді цей прийом використовують як засіб виокремлення ключових слів. У деяких випадках епанастрофа передає наростання емоційного настрою. Проте Лонг майже ніколи не використовує цю фігуру у чистому вигляді, тобто не повторює кінцеве слово першої фрази у такій же формі на початку іншої фрази. Він всіяко варіює це повторення, додаючи різні префікси і видозмінюючи форму слова. Цим він досягає більшого різноманіття у використанні повторюваних елементів. Наприклад: *Τοῦτο τὸ μῆλον ὡς εἶδεν ὁ Δάφνις, ὥρμα τρυγᾶν ἀνελθὼν καὶ Χλόης κωλυούσης ἠμέλησεν. Ἦ μὲν ἀμεληθεῖσα ὀργισθεῖσα πρὸς τὰς ἀγέλας ἀπῆλθε* (3,34,1) – *Як тільки Дафніс побачив це яблуко, підійшовши, наважився зірвати, не слухаючи Хлої, яка забороняла. Не вислухана, розсердившись, вона пішла до стада*; *Εἶδον τοῦτο αὐτὸς καὶ ἰδὼν ἐθαύμασα καὶ θαυμάσας ἔθρεψα* (4,30,4) – *побачив я це сам і, побачивши, здивувався, і, здивувавшись, виховав*.

Фіксуємо також у романі Лонга кілька випадків використання автором стилістичної фігури клімаксу (гр. κλίμαξ, лат. gradatio). Це фігура, "у якій її елементи розташо-

вані у порядку наростання" [Культура русской речи 2003, 240]. Особлива краса цієї фігури у "частоті повторень попереднього слова" [Античные теории 1996, 285]. Наприклад: "Ἐπεισε δὲ αὐτὸν καὶ λούσασθαι πάλιν καὶ λουόμενον εἶδε καὶ ἰδοῦσα ἦφατο καὶ ἀπῆλθε πάλιν ἐπαινέσασα, καὶ ὁ ἔπαινος ἦν ἔρωτος ἀρχή (1,13,5) – [Хлоя] переконала його [Дафніса] знову піти купатися і побачила його під час купання, і, побачивши, торкнулася, і пішла знову його вихваляючи, і похвала стала початком кохання; Ἄλλὰ σὺ πρόσελθε καὶ προσελθὼν ἀνελοῦ καὶ ἀνελόμενος δός (3,27,5) – але ти підійди і, підійшовши, візьми, і, взявши, віддай; ἰδόντες ἐβόων καὶ βοῶντες ἐδάκρουν (4,7,5) – побачивши [як був знищений сад] закричали і, кричучи, почали плакати.

Натрапляємо у романі "Дафніс і Хлоя" також на стилістичну фігуру епімона (гр. ἐπιμονή), яка не однозначно трактується в лінгвістиці, проте спільним у визначеннях є вказівка на те, що епімона "базується на повторі якогось елемента мовлення (слова, словосполучення) або з невеликими варіаціями, або без змін (цілком)" [Культура русской речи 2003, 780]. Порівняймо: Δάφνις... τὴν καλαύροπτα λαβῶν ἐδίωκε τὸν διώκοντα (1,12,1) – Дафніс... узявши пастуший посох, послідував за тим, хто переслідував; Ἀκούοντες μὲν τῶν ὀρνίθων ἀδόντων ἦδον (1,9,2) – [Дафніс і Хлоя] співали, слухаючи співаючих птахів.

Вступаючи у взаємозв'язок з мовними одиницями інших рівнів, лексичний повтор сприяє виявленню загальних семантичних ознак, які лежать в основі зв'язності цілого тексту чи його окремих фрагментів.

Серед морфологічних повторів у тексті роману "Дафніс і Хлоя" виокремлюємо стилістичну фігуру, яка ґрунтується на повторі того самого слова у різних відмінкових формах, – поліптит(он) (від гр. πολύπτωτον, casuum commutatio). Її називають ще "фігурою відмінкового різноманіття" [Античные теории 1996, 211, 282]. Правда, деякі дослідники розуміють поліптитон і дещо ширше, не обмежуючи його повтором різних форм імені. Вважають, що це може бути повтор слів, які належать до різних відмінюваних частин мови.

У романі Лонга фігура поліптитон трапляється досить часто. Ми зафіксували цілий ряд прикладів її використання. Наведемо деякі з них: τὸ δὲ δέρμα κέρασιν αὐτοῖς ἐνέττηξαν τῇ πίτυϊ πρὸς τῷ ἀγάλματι ποιμενικὸν ἀνάθημα ποιμενικῶ θεῶ (2,31,3) – шкіру з її рогами повісили на сосні навпроти статуї – пастуша офіра пастушому богу; εἰς μέσας ὥρμησε τὰς βοῦς καὶ δύο βοῶν κεράτων ταῖς δύο χερσὶ λαβόμενος ἐκομίζετο (1,30,5) – поплив в середину між коровами і, схопившись за роги двох корів двома руками, поплив; ἤδη ποτὲ καὶ μήλοισ ἀλλήλους ἔβαλον καὶ τὰς κεφαλὰς ἀλλήλων ἐκόσμησαν (1,24,3) – іноді одне на одного кидали яблуками, прикрашали один одному голови.

Основна функція поліптитонів – концентрація уваги на тому чи іншому понятійному значенні лексеми [Культура русской речи 2003, 485]. При цьому підвищується емоційна тональність тексту, його поетичність, як-от: θνητὴ μὲν ὡς ἐκ πατρὸς θνητοῦ, καλὴ δὲ ὡς ἐκ μητρὸς καλῆς (3,23,1) – [німфа Ехо була] смертна, бо від смертного батька, гарна, бо від гарної матері; μαθέτω Γνάθων ὁ μίαρὸς, οἷος ὢν οἷων ἐρᾷ (4,18,3) – нехай дізнається брудний Гнафон, яким він є, кого сміє любити;

καὶ τῶν τράγων τὸν ἀγελάρχην στεφανώσαντες πίτυος προσήγαγον τῇ πίτυϊ (2,31,2) – *увінчавши вінком із сосни провідника стада кіз, повели до сосни.*

Серед синтаксичних повторів у романі Лонга поширеним є синтаксичний паралелізм, під яким розуміють "тотожне чи подібне розташування мовних елементів, однакове розташування подібних членів речення в двох чи більше сусідніх реченнях, у межах віршованої строфи чи невеликого за обсягом уривку прози, які створюють поетичну фігуру" [Ганич 1985, 178]. Наприклад: ἄρνες ἐσκίρτων ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἐβόμβουν ἐν τοῖς λειμῶσιν αἱ μέλιτται, τὰς λόχμας κατῆδον ὄρνιθες (1,9,1) – *барани стрибали в горах, бджоли дзижчали на лугах, птахи співали у куцах; Βουκόλος ἦν Ἀγχίσης, καὶ ἔσχεν αὐτὸν Ἀφροδίτη· αἶγας ἔνεμε Βράγχος, καὶ Ἀπόλλων αὐτὸν ἐφίλησε· ποιμὴν ἦν Γανυμήδης, καὶ αὐτὸν ὁ Ζεὺς ἤρπασε (4,17,6) – *пастухом був Анхіз, а ним заволоділа Афродіта; нас кіз Бранх, а його полюбив Аполлон; пастухом був Ганімед, а його Зевс викрав.* У реченнях синтаксичний паралелізм переплітається з хіазмом (ἄρνες ἐσκίρτων – ἐβόμβουν αἱ μέλιτται; ἔσχεν αὐτὸν Ἀφροδίτη – Ἀπόλλων αὐτὸν ἐφίλησε).*

Диференційними ознаками синтаксичного паралелізму є особливий інтонаційний малюнок, особлива ритміка, а також особлива двопланова асоціативно-семантична завершеність та естетична довершеність висловлювання: Πῶς ἄν τις αὐτὸ λάβοι; Μικρόν ἐστὶ καὶ φεύξεται. Καὶ πῶς ἄν τις αὐτὸ φύγοι; Πτερὰ ἔχει καὶ καταλήψεται (2,8,4) – *Як хтось може його [Ерота] спіймати? Малий він є і втече. Як хтось може від нього утекти? Він має крила і наздожене.*

Як видно з аналізу твору Лонга, завдяки повтору лексичні одиниці художньо увиразнюються, надаючи висловлюванню відповідної емоційної ваги, що досягається за рахунок тісної взаємодії лексичних, морфологічних і синтаксичних засобів. Частота повтору слів різних частин мови залежить від їх категорійної семантики та ролі в структурно-семантичній організації висловлювання. Найбільшою частотністю у романі Лонга характеризується дієслівний та іменниковий повтори, які здебільшого займають у реченні позицію предиката та предметних актантів. Конструкції з лексичним повтором повнозначних частин мови виявляють стилістичну гнучкість і варіативність. Тому можна повністю погодитися з автором анонімного трактату "Про піднесене", який писав: "Усі ці нагромадження, варіації і клімакси – прекрасна зброя у словесному змаганні, вони сприяють красі, величавості і пафосу мовлення" (Про піднесене, 23, 1) [Античные теории 1996, 277]. Багатство стилістичних фігур з використанням різноманітних повторів – диференційна ознака ідіостилію Лонга.

В статье проанализированы наиболее употребляемые стилистические фигуры с повторами, засвидетельствованные в языке романа древнегреческого писателя конца II в. н. э. Лонга "Дафнис и Хлоя". Выявлены структурно-функциональные и стилистические особенности лексического, морфологического и синтаксического повторов, которые делают язык прозаического произведения ритмическим, приближая его к поэтической речи.

Ключевые слова: стилистическая фигура, повтор, анафора, эпифора, эпанастрофа, синтаксический параллелизм.

In the article the most common and regular stylistic figures containing repetition are analysed, which were witnessed in the language of the novel "Daphnis and Chloe" of ancient greek writer of end of the 2nd century A.D. Longus. The structurally functional and stylistic features of lexical, morphological and syntactic repetitions were found out, which make the language of prosaic work rhythmic, approaching it to poetic speech.

Key words: stylistic figure, repetition, anaphora, epiphora, epanastropha, syntactic parallelism.

Література:

1. *Античные теории языка и стиля* (антология текстов) / [под общ. ред. О.М. Фрейденберг]. – СПб: АЛЕТЕЙЯ, 1996. – 362 с.
2. *Бекетова О.В.* Фігури повтору та організаційні форми аргументації в текстах публічної мови (на матеріалі німецької мови) / О.В. Бекетова // *Мовознавство*. – 1997. – № 4–5. – С. 32–37.
3. *Гак В.Г.* Языковые преобразования / В.Г. Гак. – М.: Школа, „Языки русской культуры”, 1998. – 768 с.
4. *Ганич Д.І.* Словник лінгвістичних термінів / Д.І. Ганич, І.С. Олійник. – К.: Вища шк., 1985. – 360 с.
5. *Домбровський В.* Українська стилістика і ритміка. Українська поезика / Володимир Домбровський. – Дрогобич: Видавнича фірма "Відродження", 2008. – 488 с. – (Cogito: навчальна класика).
6. *Кожевникова Н.А.* Об одном приеме звуковой организации стиха / Н.А. Кожевникова // *Проблемы структурной лингвистики*. 1980. – М.: Изд-во „Наука”, 1982. – С. 269–284.
7. *Культура русской речи* : энциклопедический словарь – справочник / [под общ. руков. Л.Ю. Иванова, А.П. Сковородникова, Е.Н. Ширяева]. – М.: Наука, 2003. – 837 с.
8. *Лотман Ю.М.* Про поетів та поезії / Ю.М. Лотман // *Аналіз поетичного тексту*. Статті, і дослідження. Нотатки. Рецензії. Виступи. – СПб, 1996. – 846 с.
9. *Мацько Л.І.* Стилістика української мови : [підручник] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько. – К.: Вища шк., 2003. – 462 с.
10. *Пономарів О.Д.* Стилістика сучасної української мови: [підручник] / О.Д. Пономарів. – К.: Либідь, 1992. – 248 с.
11. *Синиця І.А.* Лексичний повтор як засіб реалізації семантичної зв'язності тексту / І.А. Синиця // *Мовознавство*. – 1994. – № 2–3. – С. 56–60.
12. *Українська мова: Енциклопедія* / [редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко (співголови), М.П. Зяблюк та ін.]. – К.: Вид-во "Укр. енцикл." ім. М. Бажана, 2000. – 752 с.: іл.
13. *Українська мова: Енциклопедія* / [редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко (співголови), М.П. Зяблюк та ін.]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Вид-во "Укр. енцикл." ім. М. Бажана, 2004. – 824 с.: іл.
14. *Цветкова Н.Е.* Лексический повтор в стихотворной речи / Н.Е. Цветкова // *Рус. яз. в шк.* – 1986. – № 1. – С. 63–67.
15. *Longos. Hirtengeschichten von Daphnis und Chloe. Griechisch und deutsch von Otto Schönberger.* – Berlin : Akademie-Verlag, 1973. – 215 S.
16. *Teske D.* Der Roman des Longos als Werk der Kunst / D. Teske. – Aschendorff Münster, 1991. – 135 S.